

Undersøkelser m.h.p. storsalamander
(*Triturus cristatus*) ved Brekkerød
skogsdam i Halden kommune

Ole J. Lønnve

BioFokus-notat 2016-27

BIO
FOKUS

Ekstrakt

BioFokus ved Ole J. Lønnve har på oppdrag for grunneier Claus Norsted foretatt en undersøkelse m.h.p. salamandere ved Brekkerød skogsdam i Halden kommune. Oppdraget gikk i hovedsak ut på å undersøke om storsalamander (*Triturus cristatus*) forekom i dammen. Storsalamander ble ikke påvist i dammen.

Nøkkelord

Storsalamander
Dammer
Brekkerød
Halden

Omslag

Brekkerød skogsdam
Foto: Ole J. Lønnve

ISSN: 1893-2851

ISBN: 978-82-8209-513-6

BioFokus-notat 2016-27

Tittel

Undersøkelser m.h.p. storsalamander (*Triturus cristatus*) ved Brekkerød skogsdam i Halden kommune

Forfattere

Ole J. Lønnve

Dato

22. juni 2016

Antall sider

4 sider

Refereres som

Lønnve, Ole J. 2016. Undersøkelser m.h.p. storsalamander (*Triturus cristatus*) ved Brekkerød skogsdam i Halden kommune. BioFokus-notat 2016-27. Stiftelsen BioFokus. Oslo.

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder dette notatet "levende" linker.

Oppdragsgivere

Fylkesmannen i Vestfold

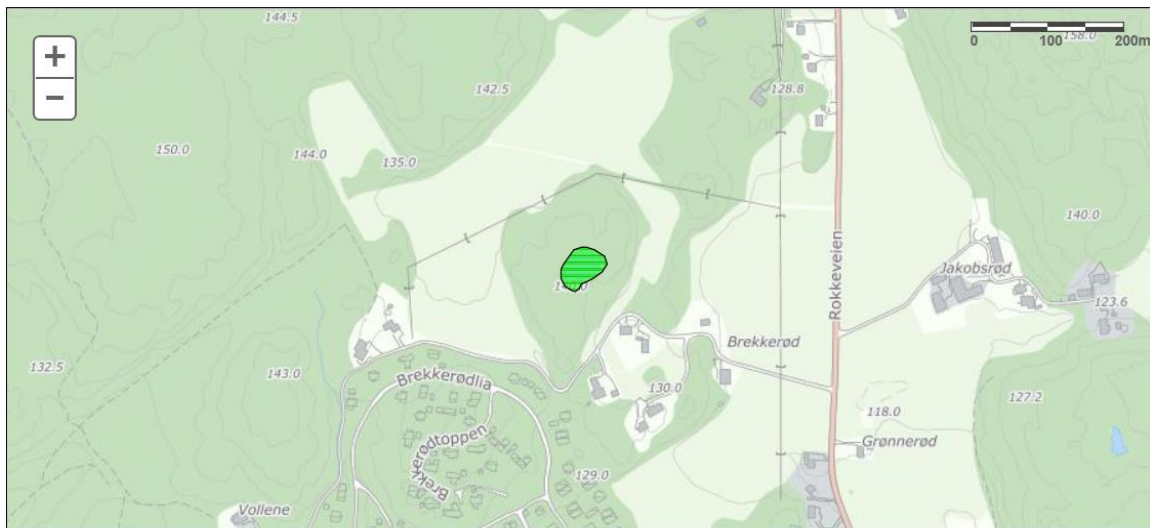
Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig.
Andre BioFokus rapporter og notater kan lastes ned fra:
<http://lager.biofokus.no/web/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadallèen 21, 0349 OSLO
E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Bakgrunn

BioFokus ved Ole J. Lønnve har på oppdrag for grunneier Claus Norsted foretatt en undersøkelse m.h.p. salamandere ved Brekkerød skogsdam i Halden kommune. Oppdraget gikk i hovedsak ut på å undersøke om storsalamander (*Triturus cristatus*) forekom i dammen. I området dammen ligger i er det planlagt utbygging av boliger. Dammen er tidligere kartlagt og avgrenset som naturtypen dam med utforming eldre fisketom dam (BN00069562). Lokaliteten er gitt verdi som viktig (B) naturtype (figur 1).

Kartgrunnlag: Kartverket, Geovekst og kommuner

Figur 1. Grønn figur sentralt i bildet viser beliggenheten til naturtypelokaliteten Brekkerød skogsdam (BN00069562). Hentet fra Naurbase.

Storsalamander skal tidligere være observert i området. I følge Artskart (Artsdatabanken 2016) ble ett individ av storsalamander registrert i nærheten av dammen den 1. mai 1986. I følge beskrivelsen av Brekkerød skogsdam gitt i Naturbase (Miljødirektoratet 2016) skal også storsalamander være påvist i dammen den 31. mai 1984.

Storsalamander er vurdert som nær truet (NT) i henhold til Norsk rødliste for arter 2015) (Hendriksen og Hilmo 2015). I 2008 ble det utarbeidet en handlingsplan for storsalamander (Direktoratet for naturforvaltning 2008). I denne blir det bl.a. pekt på at ødeleggelse av gamle gårds- og vanningsdammer i kulturlandskapet utgjør en alvorlig trussel for denne arten.

I Norge har storsalamanderen sitt hovedutbredelsesområde rundt Oslofjorden og sørlige deler av Østlandet, men finnes også separat på Vestlandet og i Trøndelag. Den globale utbredelsen omfatter store deler av Europa samt tilstøtende områder i Lilleasia. Storsalamanderen når en kroppslengde på 10–15 cm, men størrelsen avtar jo lenger nord man kommer.

Områdebeskrivelse

Brekkerød skogsdam (figur 2) er en antatt naturlig fisketom dam sentralt beliggende i en grunnlent kollete åkerholme. Berggrunnen utgjøres av gneis. Kun litt humus dekker berget, som stedvis ligger åpent i dagen. Vegetasjonen i og rundt dammen må karakteriseres som fattig. Furudominert lyngskog med innslag av enkelte boreale løvtrær som bjørk, rogn og noe osp dominerer åkerholmen. Enkelte mindre fuktpartier forekommer stedvis. I dammen forekommer spredt med gul nøkkerose og i grunne partier nær land finnes noe bukkeblad. Torvmoser, flaskestarr og krypsiv forekommer i og rundt bredden av dammen. Maksimal dybde er vanskelig å anslå, men de dypeste partiene er trolig på godt over én meter. Dammen og området rundt blir i en viss utstrekning benyttet til rekreasjon (bading, grilling etc.) av lokalbefolkningen.

Figur 2. Brekkerød skogsdam. Foto: Ole J. Lønnve.

Metode

Det primære med denne undersøkelsen var å påvise tilstedeværelse/ikke tilstedeværelse av storsalamander i Brekkerød dammen med størst mulig grad av sikkerhet innenfor de rammene dette prosjektet hadde. Undersøkelsen ble foretatt den 23. og 24. mai 2016. Til dette arbeidet ble det utplassert 5 ørekyteteiner rundt hele dammen (figur 3). Det ble også benyttet åte (biter av wienerpølse) i disse. Flottører ble dessuten plassert i teinene slik at de ikke skulle synke helt til bunns. Dette for å hindre at eventuelle salamandere og andre semiakvatiske organismer (f.eks. biller) skulle drukne. Teinene stod ute et helt døgn. I tillegg til teinene ble det samlet inn materiale manuelt med stangsil fra land. I tidsrommet denne undersøkelsen ble foretatt (slutten av mai), er salamandere (både storsalamander

og småsalamander) opptatt med forplantning, og kun kjønnsmodne individer er tilstede i ynglelokalitetene.

Eventuelle artsfunn fra undersøkelsene er tilgjengeliggjort for Artskart gjennom BioFokus ArtsfunnBase (BAB).

Det er viktig å understreke at denne undersøkelsen ikke må tolkes som absolutt hva artsinventar lokaliteten innehar. Undersøkelsen ble foretatt i løpet av ett døgn i slutten av mai. En undersøkelse på et annet tidspunkt ville gitt enkelte andre resultater. Derimot bør den sannsynliggjøre rimelig godt hvorvidt storsalamander benytter denne dammen eller ikke.

Figur 3. Ørekyteteiner som dette ble benyttet til fangst av salamandere. Bildet er ikke fra undersøkelsen. Foto: Ole J. Lønnve.

Resultater

Storsalamander ble ikke påvist i dammen. Det ble derimot registrert enkelte småsalamandere. Det ble heller ikke gjort funn av andre rødlistearter eller interessante artsforekomster under undersøkelsen. Av andre organismer ble det bl.a. registrert 6 arter vannkalver (Dytiscidae) og enkelte øyenstikkerlarver (Odonata). Noen få individer av buksvømmeren (Corixidae) *Sigara fossarum* ble funnet under manuell innsamling med stangsil fra land. Fisk ble derimot ikke påvist.

Oppsummering/konklusjon

Ut fra denne undersøkelsen konkluderes det at lokaliteten Brekkerød skogsdam neppe utgjør en viktig ynglelokalitet for storsalamander. Storsalamander ble ikke påvist, og de angivelige registreringene av denne arten som foreligger er rundt 30

år gamle. Storsalamander kan derimot vandre en del, og voksne salamandre er registrert over en kilometer unne yngledammene (Dolmen 1983, Sandaas, 2004, Kupfer 1998). Observasjonene gjort rundt 30 år tilbake i tid, kan derfor utmerket godt ha vært av individer på vandring. Det kan også tenkes at storsalamander kan ha benyttet dammen tidligere til yngling. Dette blir derimot bare spekulasjoner så lenge dette ikke er påvist. I følge Direktoratet for naturforvaltning (2008) foretrekker storsalamander dammer over en viss størrelse (over 10 x 10 meter og dybde ½ meter). Dammen må helst være fisketom. Graden av soleksponering bør være forholdsvis god. Storsalamander foretrekker dessuten vann som er lett surt eller nøytralt. Brekkerød dammen har mange av disse kvaliteten. pH ble derimot ikke målt. Gneis er en sur bergart og vegetasjonen i og rundt dammen må karakteriseres som fattig. Det kan derfor tenkes at vannet i dammen har for lav pH til at storsalamander kan trives her.

Det er viktig å understreke at selv om dammen ikke vurderes til å ha en viktig funksjon for storsalamander, er dammer generelt viktige også for en rekke andre organismer. Fisketomme dammer inneholder sjeldne samfunn av bunndyr og plankton som særlig er følsomme for fiskepredasjon. Både småsalamander og flere av vannkalvene som ble registrert er avhengige av at det finnes vannforekomster uten fisk. Dammen har derfor fortsatt verdi som naturtype.

Ved utbygging av området rundt dammen, bør derfor dammen sikres best mulig slik at dens funksjon for biologisk mangfold generelt ivaretas.

Referanser

Artsdatabanken og GBIF-Norge. 2016. Artskart. <http://artskart.artsdatabanken.no>

Direktoratet for naturforvaltning. 2008. Handlingsplan for stor salamander *Triturus cristatus*. Rapport 2008-1.

Dolmen, D. 1983. A survey of the Norwegian newts (*Triurus*, Amphibia); their distribution and habitats. Medd. Norsk viltforsk. 3 (12), 1-72.

Henriksen S og Hilmo O. (red.) 2015 Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge. <http://www.artsdatabanken.no/Rodliste/HvaHvemHvorfor>

Kupfer, A. 1998. Migration distance of some crested newts (*Triturus cristatus*) within an agricultural landscape. Zeitschrift fuer Feldherpetologie. 5, 238-242.

Miljødirektoratet. 2014. Naturbase. <http://www.miljodirektoratet.no/no/Tjenester-og-verktoy/Database/Naturbase/>

Sandaas, K. 2004. Amfibier i Nesodden kommune 2004. Utbredelse og bestandsstatus, faglige prioriteringer og forslag til tiltak. Notat til Fylkesmannen i Oslo/Akershus og Nesodden kommune.

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir to digitale rapportserier som heter BioFokus-rapport og BioFokus notat,
<http://www.biofokus.no/Publikasjoner/publikasjoner.htm>

Gaustadalléen 21
0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
www.biofokus.no

BioFokus-notat 2016-27

ISSN 1893-2851
ISBN 978-82-8209-513-6